

רשות ההגבלים העסקיים

החלטה לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 בדבר מתן פטור מאישור הסדר כובל

הסכם בין בנק אגוד לישראל בע"מ לבין בנק לאומי לישראל בע"מ

א. פתח דבר

ביום 6 ביולי 2000 הוגשה בקשה למתן פטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988, להסכם בין בנק אגוד לישראל בע"מ (להלן: "בנק אגוד") לבין בנק לאומי לישראל בע"מ (להלן: "בנק לאומי"), בדבר מתן שירותי מחשוב ותפעול לבנק אגוד על-ידי בנק לאומי.

לאחר שבחנתי את ההסדר ואת הכבילות המצויות בו, כמו גם את השפעתם האפשרית על התחרות בשוק הרלוונטי, ולאחר שנועצתי בוועדה לפטורים ולמיוזוגים, שוכנעתי כי הכבילות אינן פוגעות פגיעה של ממש בתחרות בשוק כאמור, כי עיקרו של ההסדר אינו בהפחתת התחרות או במניעתה, וכי אין בו כבילות שאינן נחוצות למימוש עיקרו. מטעמים אלו ראוי ההסדר לפטור לפי סעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים, התשמ"ח-1988 (להלן: "חוק ההגבלים העסקיים"), בשל הנימוקים שיפורטו להלן.

ב. הצדדים

בנק אגוד הוא חברה ציבורית שמניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל-אביב. מרבית מניותיו (כ-66%) מוחזקות בידי שלוש קבוצות פרטיות – שלמה אליהו אחזקות בע"מ, נכסי דוד לובינסקי (אחזקות) 1993 בע"מ וישעיהו לנדאו (אחזקות) 1993 בע"מ. בנוסף מחזיק בנק לאומי בכ-11% ממניות הבנק. זהו הבנק המסחרי השישי בגודלו בישראל, והוא מתמחה בהספקת שירותים למגזר העסקי ולפלחי אוכלוסייה מועדפים. משך שנים רבות פעל הבנק כחלק מקבוצת בנק לאומי, עד אשר הופרט בשנת 1993.

בנק לאומי הוא חברה ציבורית שמניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל-אביב. זהו אחד משני הבנקים הגדולים בישראל, והוא עומד בראש אחת הקבוצות הבנקאיות הגדולות במדינה. עיסוקיה של הקבוצה מגוונים וכוללים, בין היתר, פעילויות בתחומי הבנקאות, הפיננסים, הנדל"ן והביטוח. לקבוצה 253 משרדים בנקאיים בארץ.

ג. ההסכם

ההסכם שבפני עניינו הספקת שירותי מחשוב ותפעול, במסגרתו מתחייב בנק לאומי לספק לבנק אגוד שירותי מחשוב שוטפים ולבצע עבורו פרויקטים מיוחדים. כמו כן ישתפו בנק לאומי ובנק אגוד פעולה בכל הקשור לפרויקטים חדשים אותם ירצה בנק אגוד לפתח. השירותים יינתנו באמצעות מערך התפעול והמנהלה של בנק לאומי (מת"מ), כאשר בנק לאומי מתחייב לשלב את אנשי בנק אגוד בפרויקטים חדשים ובפרויקטים מיוחדים על-פי דרישת אגוד, ובמידת האפשר. לצד אלה שומר לעצמו בנק אגוד את הזכות לצמצם בכל עת את היקף הפעילות שניתנת לו על ידי בנק לאומי עד לגבול של 70% מהיקף הפעילות הבסיסי.

ההסכם קובע כי כל הנתונים המתייחסים לבנק אגוד, לרבות אלו שיופקו על-ידי בנק לאומי במסגרת ההסכם, יהיו ויוותרו בבעלותו הבלעדית של בנק אגוד ותחול לגביהם חובת סודיות. כמו כן תהא הפרדה מלאה בין נתוני בנק אגוד לנתוני בנק לאומי. הגישה לנתוני בנק אגוד תותר רק לגורמי התפעול של בנק לאומי, שגישתם לנתונים מתחייבת ממתן השירות, ותמנע גישה מגורמים אחרים בבנק לאומי.

עוד נקבע כי מערכות שיפותחו ואשר יעניקו יתרון תחרותי, מהיותן נותנות שירות ללקוחות בנק לאומי, יועברו לשימוש בנק אגוד לאחר יישום מערכת לתכלית דומה על-ידי בנק נוסף בישראל, או 12 חודשים לאחר תחילת יישום המערכת בבנק לאומי. לגבי מערכות אחרות, אלה יועברו לשימוש בנק אגוד לאחר יישומן אצל מחצית מלקוחות בנק לאומי, או 12 חודשים לאחר יישום המערכת בבנק לאומי, לפי המוקדם. מגבלת "צינון" זו לעיל אינה חלה על שיפורים במערכות קיימות. הוראות אלה יחולו בהתאמה על מערכות שיפתח בנק אגוד לעניין מועד הכנסתן לשימוש בבנק לאומי.

בגין השירותים ישלם בנק אגוד לבנק לאומי סכום שנתי קבוע שיתעדכן מדי רבעון בהתאם לנפח הפעילות של בנק אגוד. בנוסף ישלם בנק אגוד לבנק לאומי סכום נפרד עבור התאמות שיבוצעו עבורו ועבור פרויקטים חדשים.

החוזה הוא למשך 11 שנים, כשכל צד רשאי לבטלו בכל עת על-ידי מתן הודעה 4 שנים מראש.

ד. השפעת ההסכם על התחרות

החשש העיקרי שמקים ההסכם הוא של מעבר מידע בין מתחרים, במיוחד מעבר מידע של בנק אגוד לבנק לאומי, העלול להקל על תיאום במחירים או בטיב השירותים. לאחר שבחנתי את ההסכם השתכנעתי כי מנגנון הפרדת מערכות המידע והגבלת הגישה אל המידע, מקטין חשש זה כמתחייב בסוג זה של קשרים. מצדו של בנק לאומי, המידע של בנק אגוד יהא נגיש רק לאנשי המקצוע לצורך ביצוע עבודתם; מן הצד השני לבנק אגוד לא תהא כל גישה לנתוני בנק לאומי. האינטראקציה בין הבנקים, תתבצע רובה ככולה במישור הטכני-תפעולי, ונראה כי אינה מקימה חשש להעברת מידע בתחום התחרות - שירותי הבנקאות.

כתוצאה ישירה מההסדר מגיע לידי בנק לאומי מידע רב הנוגע לעלויות המחשוב של בנק אגוד. אף כאן נראה כי החשש, שמעבר מידע זה יוביל לתיאום מחירים, הוא קטן. הוצאות המחשוב הן מרכיב אחד מתוך כלל ההוצאות של בנק אגוד. כמו כן הוצאה זו היא תולדה של הליך מכרז שערך

בנק אגוד, ולכן משקפת מחיר שהוא במהותו תחרותי. נוכח זאת אין בידיעתן של הוצאות אלה, כשלעצמה, בכדי ליצור חשש ממשי מפני תיאום מחירים בין הצדדים.

חשש נוסף שמקימה התקשרות מעין זו, הוא היווצרותם של תלות ותמריצים שלא להתחרות מצדו של בנק אגוד, בשל העובדה שהוא רוכש תשומה ממתחרהו. ואולם, נוכח נסיבות העניין ומהות הצדדים סבירות מימושו של החשש נמוכה. ראשית, מדובר בתשומה שאינה עומדת במוקד התחרות בין הצדדים. תחום התחרות בין הצדדים הוא שירותים בנקאיים, כאשר מערכות המחשוב הן רק כלי עזר. שנית, במשך שנים רבות השתייך בנק אגוד לקבוצת בנק לאומי, אשר פתחה ותחזקה את מערך המחשוב שלו. רכישת שירותי המחשוב גם לאחר שהופרט בנק אגוד, דבר שהתחייב מהנסיבות. הניסיון מלמד כי עובדה זו לא מנעה מבנק לאגוד להתחרות בבנק לאומי לאחר ההפרטה. שלישית, יתכן ויש בהסכם אף יתרונות תחרותיים. בארץ אין גורם חוץ בנקאי שיש לו ניסיון בהקמתה של מערכת מחשוב בנקאית בסדר גודל הדומה למערכת של בנק אגוד. פיתוח מערכת כזו כרוך בעלויות גבוהות לבנק, ובסיכונים הנובעים מאי הוודאות בהצלחת הפרויקט. אותן עלויות וסיכונים קיימים גם במקרה של רכישת מערכת בחו"ל, כשאליהם יש לצרף את הצורך ב"גיוור" המערכת. בנסיבות אלה רכישת השירותים מבנק לאומי (שהיא למעשה המשך ההתקשרות מן העבר) חוסכת לבנק אגוד עלויות ומעניקה לו וודאות, דברים שעשויים לשפר את יכולת התחרות של הבנק.

לעניין הכבילות הנוגעות ל"צינון" השימוש במערכות חדשות שיפותחו, הגעתי לכלל מסקנה כי הן נחוצות לשם מימוש עיקרו. הכבילות משמרות את האינטרס של כל בנק לפתח מערכות לקידום עסקיו ולטובת לקוחותיו, בהגבילן את נגישותו של הצד האחר להסכם לפרק זמן סביר, עד שנה מיום הטמעת המערכת.

ה. סוף דבר

לאחר שנועצתי בוועדה לפטורים ומיזוגים, ראיתי לנכון להשתמש בסמכות הנתונה לי בסעיף 14 לחוק ההגבלים העסקיים ולהעניק את הפטור המבוקש.

תוקפו של פטור זה חמש שנים מיום מהיום.

בהתאם לסעיף 15(א) לחוק ההגבלים העסקיים נתונה החלטתי זו לערר בפני אב בית הדין להגבלים עסקיים על ידי איגוד עסקי, ארגון צרכנים או כל אדם העלול להיפגע מההסדר הכובל עליו ניתן הפטור.

דרור שטרומ

הממונה על הגבלים עסקיים

ירושלים, ט"ו אדר, תשס"ב

27 פברואר, 2002